



## ДЗЕНЬ НАРОДНАГА АДЗІНСТВА

Сёння ў Беларусі адзначаецца Дзень народнага адзінства. Гэтая дата ўжо другі год запар святкуецца на агульнадзяржаўным узроўні на памяць аб падзеях 17 верасня 1939 года, калі адбылося далучэнне заходнебеларускіх земляў да БССР і аб'яднанне ў складзе адной дзяржавы дзвюх частак нашай краіны, падзеленай у 1921 годзе ў выніку Рыжскага мірнага дагавора.

# Моц Беларусі – моц народа!

### КУЛЬТУРА ЯДНАЕ КРАІНУ

Падчас прэс-канферэнцыі ў Доме прэсы начальнік упраўлення дзяржаўных спецыяльных культурных мерапрыемстваў Іна Адамовіч адзначыла, што святочныя мерапрыемствы, прысвечаныя Дню народнага адзінства, праходзяць яшчэ з пачатку верасня пад знакам абвешчанага сёлета Года гістарычнай памяці. 13 верасня ў Нацыянальным мастацкім музеі адбылася цырымонія ўрачыстага ўшанавання работнікаў культуры за правядзенне шэрагу

культурных мерапрыемстваў, якія спрыялі яднанню народа Беларусі і кансалідацыі беларускага грамадства.

14 верасня ў Палацы Незалежнасці адбылося масавае мерапрыемства з удзелам прадстаўнікоў усіх абласцей, з правядзеннем выставы сучасных беларускіх мастакоў пад назвай “Да Беларусі з любоўю і пяшчотай” і канцэртнай праграмай з удзелам маладых талентаў. Галоўным жа мерапрыемствам, прымерка-

ваным да гэтай даты, з’явіцца патрыятычны форум “Гэта наша гісторыя”, які адбудзецца 17 верасня на “Мінск-Арэне” з удзелам каля дзевяці тысяч чалавек. Таксама запланаваная канцэртная праграма, якая будзе ўяўляць сабой касцюміраванае гістарычнае шоу.

Генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапцоў распавёў, што 17 верасня ў гэтай установе адбудзецца адкрыццё выставы работ

навучэнцаў сталічнай гімназіі № 75 імя П.В. Масленікава, прымеркаванай да Дня народнага адзінства. А дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Аляксандр Храмой паведаміў, што 16 верасня ў музеі праішлі семінар і дыялогавая пляцоўка з узнагароджаннем удзельнікаў творчых комплексаў, а таксама была прадстаўленая выстава, прысвечаная леташняму досведу першага святкавання Дня народнага адзінства.



### ШЛЯХАМІ КЛАСІКА



Выпіць вады з калодзежа Коласа і ўбачыць продкаў. Калі музейшчык піша вершы

стар. 11



### ІНІЦЫЯТЫВА “К”

Хто ўратуе палац нацыянальнага значэння? З пэндзлем і трымерам напераве

стар. 14



### КІНАФАКТ



Камера, матор! Без усялякіх кастынгаў і шок-контэнту

стар. 13

### Мы – беларусы!

Напярэдні Дня народнага адзінства Прэзідэнт Беларусі **Аляксандр Лукашэнка** уручыў дзяржаўныя ўзнагароды дзесячым розных сфер.

У віншавальным слове Кіраўнік дзяржавы адзначаў, што заслуганна ўзнагароды атрымліваюць беларусы, якія сваёй працай, талентам дамагліся поспеху ў вытворчай і творчай дзейнасці, служылі Радзіме і свайму народу.

«У год гістарычнай памяці лічу важным падкрэсліць, што дзень 17 верасня вярнуўся ў наш святочны календар не толькі як напамін пра каштоўнасць волі і незалежнасці, але і як данае эпісто, што папарыла нам, беларусам, права заняць сваё месца на карце свету», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

«Мы будзем помніць пра гэта, як і тое, што мы спраўдзіліся як народ, нацыя, дзяржава, перамаглі ў Вялікай Айчыннай вайне, адрэзалі краіну з поспеху і нават адрэзалі некаторых у асабніні космасу, ядзернай энергетыцы, біятэхналогіях дзякуючы людзям працы», — падкрэсліў Кіраўнік дзяржавы.

Варта адзначыць, што сродкі ўзнагароджаных былі і арыст-вакаліст, вядучы майстар сцэны заслужанага калектыву «Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр» **Маргарыта Александровіч**. Ёй прысвоена званне Народнай артысткі Беларусі.

У ліку тых, хто ўзнагароджаны медалём Француска Скарыны, — артысты балета ансамбля песні і танца дзяржаўнай установы культуры ў асабніні танца калектыву Рэспублікі Беларусь «Ансамбль танца, музыкі і песні «Белыя росы» **Аляксей Лявольчык** і **Вольга Мілюхіна**; прафесар кафедры кампазіцыі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі **Алег Халодка**; загадчык кафедры доктарыята-пракладнага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў **Рыгор Шаўра**.

Ганаровае званне «Заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь» ўдастоены артыст аркестра (транспарт) вядучы майстар сцэны заслужанага калектыву «Нацыянальнага акадэмічнага сімфанічнага і эстраднага музыкі Рэспублікі Беларусь імя М.Я. Фінберг» **Дзмітрый Бударынін** і арыст-вакаліст (саліст) Маладзёжнага тэатра эстрады **Дзмітрый Танюкевіч**.

Ганаровае званне «Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь» прысвоена гадоўнаму спецыялісту сектара сацыякультурнай і аркестравай дзейнасці ўпраўлення ізаляцыйнай работы Дзяржаўнага паніраўнага камітэта **Аляксандру Сусшымаку**.

Медаль «За працоўнае заслугі» ўзнагароджана дырэктар Віцебскага дзяржаўнага каледжа культуры і мастацтваў **Ірына Абдулаева**.

### Раскопкам быць!

Прэм’ер-міністр **Раман Галоўчанка** пасля наведвання археалагічных раскопак на месцы старажытнага Мінскага замчышка заявіў, што на наступным летам на гарадзішчы «Менка» пройдзюць маштабныя работы.

Паводле слоў Рамана Галоўчанкі, у 2023 годзе будзе ўможнена навуковае вывучэнне помніка. «Ёсць прапанова, каб студэнты фізічных спецыяльнасцей факультэта (у краіне іх 16) наступным летам былі прыцягнуты сюды для ажыццяўлення маштабных раскопак, якія пазначылі спецыялісты-археологі. Тут, магчыма, будуць цікавыя знаходкі, якія ў гэтым ліку пралюць святло на гісторыю гэтага месца», — падкрэсліў Прэм’ер-міністр. — Таксама паралельна будзем займацца плагіяваным стварэннем тут гісторыка-археалагічнага комплексу. Капіяльны яго развіццё павіна быць створана на падставе навуковых рэкамендацый».

— Як адзначаюць спецыялісты, падлены ўнікальны аб’ект значна па маштабнасці не толькі для Беларусі, але і ўсёй Усходняй Еўропы.

«У гісторыкаў няма кансэнсусу, што гэтае гарадское паселішча больш старажытнае, чым тое, якое паўстае на Намізе. Таксама ёсць гіпотэзы, што яго існавалі пераходнае. Насамрэч гэта не так істотна, таму што без уліку таго, ці было гэтае гарадзішча папярэднікам сучаснага Мінска або не, гэта, безумоўна, значны помнік. Гэта яшчэ адно сведчанне таго, што беларусы дзяржаўнасць не прыдумалі, не некім праўнесеныя, а спрадвечна наша», — падкрэсліў Раман Галоўчанка.



## Стагадовы юбілей “дыяменты” ведаў

Нацыянальная бібліятэка Беларусі 15 верасня адзначыла 100 гадоў з дня заснавання. Юбілей бібліятэкі мае сувеснае значэнне і занесены ў календар памятных дат UNESCO.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь **Аляксандр Лукашэнка** павіншаваў калектыв бібліятэкі са святочнай датай.

«Установа з’яўляецца невычэрпнай крыніцай інфармацыі для грамадства. Амаль 20 гадоў таму пачалася гісторыя новага будынка Нацыянальнай бібліятэкі, які стаў

спраўднёвым архітэктурным брыльянтам краіны, папярэднікам спрадвечнага імкнення беларусаў да ведаў.

На ваш калектыв у складзена высакародная місія па захаванні культурнай спадчыны Беларусі, таму вельмі сімвалічна, што векавы юбілей бібліятэкі прыпаў на Год гістарычнай памяці.

У гэты святочны дзень хочацца з асаблівай цеплынёй адзначыць плённую працу некалькіх калектываў работнікаў, дзякуючы якім бібліятэка заваявала міжнародны аўтарытэт, любоў і ўважанне чытачоў.

## Апошняя серада месяца – у музеі

Міністр культуры **Анатолій Маркевіч** і міністр адукацыі **Андрэй Іванеч** падпісалі пагадненне аб супрацоўніцтве паміж ведамствамі ў галіне музейнай справы.

Адпаведна падпісанаму дакументу, у апошнюю сераду месяца школьнікі, навучэнцы прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай адукацыі змогуць бясплатна наведаць музеі краіны. Пагадненне таксама прадуладжвае бясплатнае экскурсійнае суправаджэнне на пастаянных і часовых экспазіцыях. Наведанне музеяў будзе ажыццяўляцца па папярэдняму запісе.

Пагадненне заключаецца з мэтай патрыятычнага выхавання дзяцей і моладзі, фарміравання ў іх павядзі да гісторыка-культурнай спадчыны і традыцый беларускага народа, умацавання маральных якасцей моладзі.



Анатолій Маркевіч (злева) і Андрэй Іванеч

## Навесці парадак на радзіме народнага паэта

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь **Анатолія Маркевіча** з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў Міністэрства адбылася 13 верасня. Дзякуючы сродкам відэасувязі, узел у наарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Напярэдні 140-годдзям з дня нараджэння народнага паэта **Беларусі**, якое будзе святкавацца 3 лістапада, былі разгледжаныя пы-

тантны падрыхтоўкі да адзначэння гэтай даты, у прыватнасці — ступень гатуннасці і ўзровень добраўпарадкаванасці філіялаў Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа. Дырэктар музея **Ірына Мася** распавяла аб выкананні работ па капітальным і бягучым рамоне на аб’ектах музея.

Так, у доме-музеі Якуба Коласа ў Мінску па вуліцы Акадэмічнай, 5 выкананыя мадэрнізацыя каналі-

Жадаю вам доўгіх гадоў асветніцкай дзейнасці, здароўя, міру і дабрабыту», — гаворыцца ў віншаванні.

Да змяняльнай даты быў прымеркаваны IX Міжнародны кангрэс «Бібліятэка як феномен культуры», які адбыўся ў Мінску 15-16 верасня.

У рамках Кангрэса прайшоў шэраг цікавых і разнастайных мерапрыемстваў: XXVI Агульнае сход іхемарыяльнага партнёрства «Бібліятэчны асамблея Еўразіі», дыскусійная пленарыя «Электронныя рэсурсы: адкрыты дыялог выдальцоў і бібліятэкараў», тырамонія гашэння спецыяльным памятным штампедам дзяржаўнага знака паштовай аплаты Рэспублікі Беларусь «100 гадоў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі», выстава выдавецкай прадукцыі.

Лепшым і заслужаным прадстаўнікам бібліятэчнай справы на ўрачыстым пасяджэнні былі ўручаны ўзнагароды Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Таксама вызначаны пераможцы Рэспубліканскага конкурсу «Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры».

Вынікам кангрэса, узел у якім прынялі больш за 350 дэлегатаў з Беларусі і блізкага замежжа — Расіі, Азербайджана, Казахстана, Таджыкістана, Узбекістана, — стала выпрацоўка рэзалюцыі па далейшым развіцці бібліятэчнай галіны, рэалізацыі мэт і задан дзяржаўнай палітыкі ў сферы культуры.

Гэтыя свечачны дзень хочацца з асаблівай цеплынёй адзначыць плённую працу некалькіх калектываў работнікаў, дзякуючы якім бібліятэка заваявала міжнародны аўтарытэт, любоў і ўважанне чытачоў.

У гэты святочны дзень хочацца з асаблівай цеплынёй адзначыць плённую працу некалькіх калектываў работнікаў, дзякуючы якім бібліятэка заваявала міжнародны аўтарытэт, любоў і ўважанне чытачоў.

Працяг тэмы на стар. 12



Міхал Барана, Ганна Конавава, Анатолій Маркевіч, Ганна Садоўская, Глеб Отчык, Уладзімір Пракашю

## Да Беларусі з любоўю і пяшчотай

У Палацы Незалежнасці адкрылася выстава «Да Беларусі з любоўю і пяшчотай», прымеркаваная да Дня народнага адзінства.

Залю ўрачыстых цырымоній упрыгожылі каля паўсотні пейзажаў беларускіх жывапісцаў — прызнанага мастра **Мікалая Ісаенка**, вопытнага мастака **Ганны Конававай** і маладога аўтара **Ганны Садоўскай**. Карціны прысвечаны роднай Беларусі, яе ўтульным куткам і бліжым сэрцу мястам.

Работы беларускіх мастакоў у Палацы Незалежнасці выяўляюцца рэзюмем. Але гэты раз — асабліва. Выстава сімвалічна вольні дзень. Мы знаходзімся напярэднім вольнага свята — Дня народнага адзінства. — заявіў міністр культуры **Анатолій Маркевіч** падчас адкрыцця выставы. — Гэтыя падуоўнае карціны прасякнутыя любоўю і пяшчотай да свайго роднага краю.

Генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея **Уладзімір Пракашю** падкрэсліў:

— Наша краіна славіцца працавітасцю, талентамі людзей не толькі ў рэальным сектары эканомікі, але і ў культуры і мастацтве. Сёння тут прастаўлены толькі некалькі нашых аўтараў, прычым якія вядомыя далёка за межамі нашай рэспублікі. І гэта не толькі пашана для іх, але і адказнасць, справядліва перад усімі намі аб дасягненнях у сваёй сфері.

Пейзажыст **Мікалай Ісаенка** адзначаў, што сакрэт яго карцін — ва ўменні шанаваць кожнае імгненне. «У нас падуоўнае краіна. Прасторы, шчылі. А чым мы горшыя за француз?» — заўваж ён прыгаворнае пытанне.

**Ганна Конавава** назвала прадстаўленыя карціны кадрамі мірнага часу, калятоўнасцю жюка, зазначыла імя са шкарданаў, не забудзіў ўведзальніцкіх людзей:

— У майм упрыманні Беларусь — гэта ўвасабленне вобразу міру і адзінства. Мы рэдка адумаемца аб тым, што ашыраўленае вобразу мірнага часу ў творчых мастацтвах — гэта сам па сабе вельмі магутны прыём у бітве з нямір’ем. Лічыцца, што вялікае бачыцца на адлегласці і чацалевай прыродзе ўласіва шанаваць мір і мірны час,

толькі калі раптам зраецца вайна. Ціха радзісі нашага мірнага жыцця — насамрэч гэта крыніца пастаяннай актуалізацыі высокай каштоўнасці перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне і адсутнасці вайны ўвогуле.

Сённяшні дзень асабліва і для **Ганны Садоўскай**: экспазіцыя ў Палацы Незалежнасці — яе першая выстава. «І ў такім месцы, і ў такой кампаніі. Я вельмі рада, што сёння складася ўсё менавіта так», — прызналася творца.

Адкрыццё выставы суправдзіла музычная праграма з узделам таленавітых малых выканаўцаў і акцёраў з Мінска і рэгіёнаў Беларусі. На мерапрыемстве былі запрошаны работнікі культуры з усёй краіны, адзначаны дзяржаўнымі ўзнагародамі і прыміямі, і прадстаўнікі таленавітай моладзі.



Фота з адкрыцця выставы глядзіце на нашым сайце

## Культура яднае

Напярэдні Дня народнага адзінства міністр культуры **Анатолій Маркевіч** уручыў ўзнагароды 20 работнікам культуры, якія ўнеслі значны асабны ўклад у рэалізацыю маштабных культурных праектаў, накіраваных на ўмацаванне адзінства беларускага народа.

Ва ўрачыстай абстаноўцы Нацыянальнага мастацкага музея міністр культуры выказаў словы падзякі ўсім работнікам культуры за плённую працу, якая была арганізавана ў 2022 годзе.

— Бягучы год быў поўны на яркім мерапрыемствах, якія пакінулі незгладжальны след у сэрцах жыхароў і турыстаў Рэспублікі Беларусь, — падкрэсліў **Анатолій Маркевіч**. — Мы ганарымся нашай творчай модалізо, талентамі, якія прадстаўляюць нашу краіну. Сёння словы волькай падзякі выказваюць усёй сферы культуры, усім супрацоўнікам, а ў нас іх волькія колькасць, больш за 42 тысячы. Смею запэўніць, што гэта наш волькі патрыятызм, таму што ў сферы культуры прауюць асабныя людзі. Іх

асаблівасць у аднасці прафесіі і сваёй краіне, яны любяць яе і паважаюць, а сваёй творчасцю кожны раз падкрэсліваюць значнасць і важнасць сферы культуры.

Паводле слоў міністра, сфера культуры часам ідзе наперадзе ўсёй працэсу і з’яўляецца звяном, якое аб’ядноўвае людзей у любой дзяржаве і ва ўсёй сувеснай супольнасці.

Ганаровую граматы Міністэрства культуры атрымалі **Танцыя Трухан**, кіраўнік Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь «Тэатр эстраднай песні «Сябрынка» Палаца культуры МАЗ», выкладчык па вакале **Елісея Касіча**, які атрымаў Гран-прі на **Славянскім базары — 2022**:



Танцыя Трухан, кіраўнік Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь «Тэатр эстраднай песні «Сябрынка» Палаца культуры МАЗ, выкладчык па вакале Елісея Касіча, які атрымаў Гран-прі на Славянскім базары — 2022:

— Дзень народнага адзінства мае глыбокую гісторыю, нягледзячы на яноўна «малалодзь». Культура і творчасць дапамагае зблізіць людзей, дае разуменне адзінства. Мне дадана магчымаць не толькі займацца любімай справай, але і, удзельнічаючы ў розных мерапрыемствах, згуртаваць дзяцей і ўзрашчываць у іх па-патрыятычнасці і любоў да свайго краіны. За нашымі дзеньмі — будучыня, і мая задача, як выкладчыка, дапамагчы ім зрабіць унёсак у беларускую культуру ў дарослым узросце.

### Прынцыповая думка

## Калі замоўкнець “гаваркія галовы”

У так званай металычцы Шарпа сірод інструментаў «мяккая сльза» ёсць такі пункт: публічная заява, пашіпаная вядомымі людзьмі.

У нашай краіне гэта прыём аліты Шарпа выкарыстоўвалі і выкарыстоўваюць вельмі шырока, але часцішч з не такім грамадскім рэзанансам, як хацелася б аб’яўлена «равольюцыянерам». «Чаму так важна транспіраваць праз разнастайныя каналы вызначаны так званыя «лідары меркаванняў»? — спытаеце вы. Да таго, як у апошні час не раз даказана на практыцы, што эффект ад уздзяння на чацалева непасрэдна праз срокі масавай камунікацыі ўжо не такі значны. Кожны з нас, атрымліваючы волькую колькасць інфармацыі з розных крыніц — тэлебачанне, інтэрнэт, газеты — крытычна іх адзінае і выбірае для сабе тую, што больш варта даверу. А вось перакананне праз значныя для нас аўтарытэтных людзей, знаёмых нам, калі не асабіста, то пра іх дасягненні ў розных сферах, стала мэйнстрымам такіх індэўных, але вельмі папулярных падзей у нашай краіне двухгадоўна даўнасці. У той час, калі як на падбор усплылі «гаваркія галовы» з розных сфер нашага жыцця: спорту, культуры, адукацыі... Герасімена, Латушка, Аляксевіч, Цімашоўская, Агурбаш... Каго толькі не выкарыстоўвалі для таго, каб пераканана беларусаў выйсці на вуліцы, прымушчы наверх і тую, перакрываючы дарогі або спальчваючы аўтамабілі, яны раюцца прамой дарогай да «светлай будучыні». Наўскачана кнопка — «Зоркі падтрымалі прагматы ў Беларусі», яшчэ адна — «Стывен Фрай (ці Джарэз Лета) падтрымаў удзельнікаў прагматы ў Беларусі», ці ж гэтая — «Беларусыя плуцьчына прадала залятую медаль, каб падтрымаць апазіцыю». Такія прыклады шмат. І калі ўзгадзіць словы Максіма Горькага, напісаныя больш за сто гадоў таму, што людзі, якія не ведаюць, чаму яны хоць — гэта людзі неабеспечаны палітычна і сацыяльна, то становіцца зразумелым, да чаго ўсё гэта магло прывесці.

Маніпуляцыя грамадскай думкай з лапамоў «гаваркія галовы», заходзячы спеласлужбы хоць стварыць базу для далейшай агрэсіі і разбураўня беларускай дзяржавы. Не здавальняе калектывы Захад, што ёсць мірная і незалежная Беларусь, зольныя выстаўляе ў будучым акіяне палітычнай варажосці і сацыяльнай варажосці.

Або многія з падоўных «лідары» яшчэ зусім нядаўна вельмі добра і прыняваючы жылі пры «рэжыме»: атрымлівалі ўзнагароды, прасоўваліся па службовых ужо, выконвалі Дзяржаўныя гімні. Але потым вырашалі стаць вшычальнікамі рэвалюцыі, прадвеснікамі Новага парадку, папярэднікамі «святых», якія прыдуць на нашы землі і будуць сець дабро... Мы павінны сказаць: «Дзякуй Богу, што справіліся, выставілі, і падоўная «сеібіты дэбра» сёння пастаюльцою зброю ва Украіну, а не ў Беларусь».

Вядзецца, чым адрэзавана Роджэр Уотэрс і Анжаліка Агурбаш? Сумленнем. Вядомы брытанскі музык і кампазітар Роджэр Уотэрс, адзін з заснавальнікаў і лідароў легендарнага гурта Pink Floyd і вядомы тым, што ўжо доўгі гады сваёй прыноўнавай палітычнай пазіцыяй, выступаў супраць вайны і амерыканскага імперыялізму, падтрымлівае стваральніка WikiLeaks Джуліана Асанжа. Вось і надана Уотэрс, якога не спалохалі неў і асуджэнне заходніх дэмакратыяў, у эфіры CNN назваў амерыканскага прэзідэнта Джо Байдэна «ваенным злачынцам». Шчыра, адкрыта, вядома, што яго падвержыў астракмію. Але ў яго ёсць сумленне, свай пошлі на падзеі.

Заслужаны дзеяч па культурна-песенным суправадзэнні перавороту ў Беларусі Анжаліка Агурбаш, яна ж Ліка Янікевіча, яна ё была каўбасная каралева, яна ж аматарка футравых вырабаў, свае погляды мяняе, як палітыка. То далоні складе ў сэршыці, то ліст Пунціну піша з просьбай аб дапамозе, то ў парамы эфіры заўважэ пра Цімашоўскаў і Ко: «Вы — вяр’ці! Вы — залачны!» Такая воль праца на публіцы...

І калі мы зноў успомнім, не, не Шарпа, а Горькага, і тую энцыклапедыю жыццёвай рада: «Даіце свабоду спаву, як мага больш свабоды, бо, калі вольга кажуць шмат — яны, у рэшце рэшт, кажуць сапраўды, а гэта вельмі карысна».





# Танцавальная феерыя

9—11 верасня ў Гомелі адбыўся X Міжнародны фестываль харэаграфічнага мастацтва "Сожскі карагод". Гран-пры паехаў у Магнітагорск.

Сваімі уражаннямі пра юбілейнае свята падзялялі члены журы.

— Цэнтральнай падзеяй гэтага фестывалю застаецца конкурсная праграма, — распавёў старшыня журы, мастак кіраўнік Дзяржаўнага акадэмічнага ансамбля тана Беларусі, народны артыст нашай краіны **Валіўні Дудкевіч**. — Але сёлетні арганізатары знадзілі такое відэаўражанняе адкрыццё фестывала, што абмінуць яго немагчыма. Урачыстасці на стадыёне "Цэнтралкі" адкрываюць кожны год "Сожскі карагод", але цяперашняе шоу пераўзвышло ўсе ранейшыя. Яно і

зразумела, бо разам суналі некалькі юбілейў: 25-годдзе фестывалю, што сёлетня праходзіць у 10-ы раз, і гадоўнае, 880-годдзе Гомеля, да якога і быў прымеркаваны гэты танцавальны форум. Акрамя запрошаных прафесійных калектываў, сямь якіх заўважылі ў нас Дзяржансамбл танца, у адрозненні ўдзельнічалі і аматарскія асацыяцыі, дзіцячая ансамбль, усе калектывы-канкурсанты (а ў сёлетня было каля сарака), некалькі сцяглых гомельскіх студэнтаў. Дзякуючы сімфонным рудам апошніх узніклі "жывыя" карціны: надпіс "880", герб Гомеля — рысь, эмблема фестывалю — белы бусел. Сродкамі харэаграфіі была прасочана гісторыя горада. Упершыню ў фестывалі (і ў тым ліку ў конкурснай праграме) удзельнічалі цыркавыя калектывы. Цыркавое мастацтва было прадстаўлена і на стадыёне.

А яшчэ былі фэер-шоу з вогненым вадаспадам і агняшчынымі ішомакі, традыцыйныя агульныя карагод, фэерверк, іншыя цікавосткі, што прыводзілі публіку ў захваленне. Да ўсё гэтага ў асаблівым нешчырліва-шоу чакаўся конкурс. Папярэдні



такі фестываль быў ажно чатыры гады таму, усе па ім засумавалі, хацелася новых цікавых адкрыццяў. І яны здарыліся! Асабіста для мяне такімі адкрыццямі сталі Узорная харэаграфічная студыя "Дзеці Магніткі" Палаца творчасці дзіцей і моладзі Магнітагорска (менавіта гэты калектыв атрымаў Гран-пры) і Дзіцячая харэаграфічная студыя пры Дзяржаўным ансамблі танца "Урал" Чалябінскай філармоніі — лаўрэат першай прэміі ў намінацыі "Народна-сцэнічныя танцы". Добра выступілі беларускія калектывы. Асабліва хацелася б вылучыць ансамбль "Крукі" Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў (дыплом другой ступені) і праект Дзмітрыя Бязубенкі, адзначаны пер-

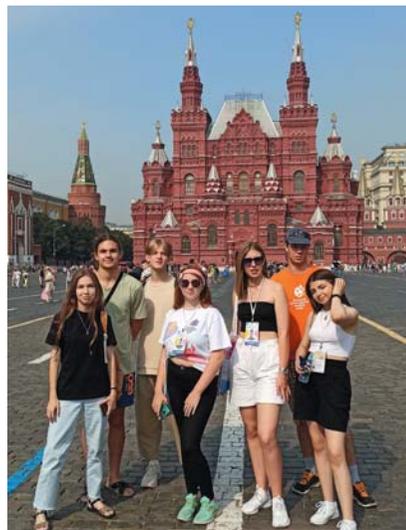
шай прэміяй у намінацыі "Сучасная харэаграфія". Заявак на конкурс было падзелена больш, але, на жаль, некаторыя калектывы не змаглі прыехаць. Таму асноўнае спаборніцтва разгарнулася між прадстаўнікамі Беларусі і Расіі. Адзіны ансамбль з Арменіі — "Залатыя зоркі" — стаў уладальніцам прызга глядацкіх сімпатый. А колькі аказалася цудоўных цыркавых калектываў! З Оршы, Мазыра, самога Гомеля. Першую прэмію ў гэтай намінацыі падзялілі Заслужаныя аматарскі народны цырк імя Валерыя Абеда гомельскага Палаца культуры "Касцюкоўка" і цыркавыя студыі "Аронія" з расійскага горада Зарэчнага. Як прызнавалі многія мае калегі-харэографы, цырка-

вое мастацтва аказалася нам нават бліжэйшым, чым тыя ж балетныя танцы, бо там больш спорту. Увогуле ўсё мастацтва сёння развіваецца ў бок сінтэзу, відэавізначасці, шоу, цырк таксама на трэція прэміі, а толькі дружба, зусім невыпадкова. Былі добрыя нумары, ды хацелася б большага, і гэта магчыма. Эстрадны танец, як і ўсялякае іншае мастацтва, павінен мець дакладна вывучаную ілю, аргінальнае задумку, прадугледжваць акцёрскае мастэрства, а не заставацца наборам тых ці іншых рухаў. Так што на наступнага фестывалю калектывам ёсць над чым папрацаваць.

Надзея БУНЦЭВІЧ

накладак ці збоўў, кожны калектыв меў свайго куратара. Членаў журы курывавала Віалета Сатырава — дырэктар Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 1 Гомеля, ёй ад нас асабліва падайка.

— У складзе журы "Сожскага карагода" ў правава гадоўны балетмайстар Маладзёжнага гэтага Эстрады, кіраўнік танцавальнага праекта FUSION Ташына Трыфмава. — Але пра гэты фестываль шмат чула раней. Вельмі добра, што ў нашай краіне праходзіць такі конкурс, які дорыць юным танцорам, малым балетмайстрам выдатную магчымасць і сябе паказаць, і на іншых паглядзець, заўважыць іх плюсы, пераняць нейкі вопыт. Але ж спаборніцтва такога роду звычайна акрэслываюць не толькі творчыя задбыткі, але і пэўныя праблемы. Так, больш моцнай хацелася б бачыць надалей намінацыю "Эстрадны танец". Бо тое, што сёлетня ў ёй не былі прысуджаны ні першая, ні трэція прэміі, а толькі дружба, зусім невыпадкова. Былі добрыя нумары, ды хацелася б большага, і гэта магчыма. Эстрадны танец, як і ўсялякае іншае мастацтва, павінен мець дакладна вывучаную ілю, аргінальнае задумку, прадугледжваць акцёрскае мастэрства, а не заставацца наборам тых ці іншых рухаў. Так што на наступнага фестывалю калектывам ёсць над чым папрацаваць.



# Маскоўскія вакацыі

Першы Міжнародны форум дзіцячых творчасці, што адбыўся ў Маскве, ў адным з павільёнаў ВДНГ, быў прымеркаваны да пачатку навагодняга года. Выправаля туды і дэлегацыя з Беларусі.

Свята праходзіла над дзівім "Адкрыты свет — адкрыты сьвет" і з'явілася больш як паўтары тысячы дзіцей 12—17 гадоў. Арганізатарам выступіла Міністэрства культуры Расійскай Фе-

дэрацыі, даслаўшы запрашэнне дэлегацыі шасцірач юных творцаў Беларусі. Атрымаўшы гэты ліст, Міністэрства культуры нашай краіны спыніла выбар на лепшых навучніках Мінскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя М.І.Глінкі. Яны і паяхалі ў Маскву — у суправаджэнні загадчыцы цэнтры металдычнай і прафэсійна-адукацыйнай работы каледжа **Ірына Вяшч**.

— Улічваючы ўзроставае абмежаванне, мы звярнуліся да тых, хто перайшоў на другі курс, — распавяла Ірына Уладзіміраўна. — Імкнуліся прадставіць розныя спецыяльнасці: Паліна Гаўрыч — піяністка, Аляксандр Франквіч — скрыпач, Лізавета Тарасэў — кларнетист, Лізавета Яўтушыч грае на балалайкі. Янчэў дзве дзяўчынкі, Яна Андрэюк і Аляксандра Кандрашэнка, вучацца па спецыяльнасці "харовае дырыжыванне" — акадэмічнае і народнае адпаведна. Але ў Маскве ім не давядзецца прадэманстраваць свае музычныя таленты: мы былі запрошаны туды ў якасці гасцей, назіралі за дзейнасцю расійцаў, што прыехалі з розных куткоў краіны і прэзентавалі свае творчыя праекты, скіраваныя на развіццё культуры сіламі адоранай моладзі. Гасцямі былі і прадстаўнікі іншых краін, у тым ліку Бахрэйн, Егіпта, Ірана, Сербіі, Таджыкістана, Узбекістана. Наміж дэлегацыямі склаліся шчыльныя стасункі, нашы вучні, да прыкладу, асабліва пасябравалі з егіпцянамі. Праграма тых трох дзён была насычанай і складалася з асветніцкай часткі і ўласна фестывальнай. Так, мы наведвалі майстар-класы, што прыводзі-

лі вядомая піяністка Кацярына Мячэіна, народны ансамбль "Расія" імя Людмілы Зыкінай. Нашы юныя музыканты паўдзельнічалі і ў майстар-класе па вывучэнні мастацтва: у рамках праекта "Падарунак II Міжнароднаму форуму па захаванні тэатраў" малаялі ўсурыйскага тыгра, пісалі лісты ў падтрымку гэтага руху. Адбыліся дзіцячыя і прафесійныя прадстаўнікі расійскай культурына зліты: Сяргеем Вязраўківым, які кіруе Маскоўскім губернскаму тэатрам, Мікалаем Шыскарыза — рэктарам Акадэміі рускага балета імя Ваган-Бутанам, які ўзначальвае не толькі аркестр, але і заснаваную ім Акадэмію джаза, Аленай Гагарынай — генеральным дырэктарам Дзяржаўнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Маскоўскі Крэмл", Юліянай Слэшчовай — старэйшай праддэля і асацыяцыі арганізацыі індустрыі анімашыянага кіно, генеральным дырэктарам кінастудыі імя Горькага. Для дзіцей былі задданы некалькі экскурсыі. Гэта і азіямакленчая аўтобусная вандроўка па Маскве, і наведванне кінастудыі імя Горькага, дзе вялікае ўражанне пакінулі выстава гістарычнага касцюма, майстар-класы па мабільным фільмаўкінгі. Нарэшце, мы пабавілі ў Дзяржаўным акадэмічным Малым тэатры, убачылі яго закупісе, рэжысёраў казкі "Палескі для каралевы". Вяртаючы дадому ў захваленні з натхненнем і жаданнем скарацаць новыя творчыя вышніш.

Надзея БУНЦЭВІЧ



СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

# Станіслаў Манюшка 1819—1872 гг.

Выдатны музыкант, дырэктар, адзін з найбуйнейшых еўрапейскіх кампазітараў XIX ст.



1819 г.

Нарадзіўся на ўзвешчанае (цяпер Чарэвская раён Мінскай вобласці) у сям'і чыноўніка, старокаляга іпшчыкаў роду Манюшкаў — Убей. Дакладна дата нараджэння невядома.



1837—1840 гг.

Вучыцца ў Берлінскай педагагічнай адукацыйнай школе і ў гімназіі Карла Фрыдрыха Рунгена, дзе ўдасканаліваецца як музыкант.



Даніл Сцяпанавіч



Карл Фрыдрых Рунгена

1840 г.

Пераджае ў Вільню, дзе на працягу наступных 18 гадоў п'яна займаецца музычнай творчасцю ў якасці арганіста, кампазітара, педагога і арганізатара музычнага жыцця горада.



1848—1865 гг.

П'яна музыка да нацанальнай оперы "Галька", якая адлюстроўвае сацыяльныя канфлікты і мае дэмакратычны накіраванасць. Пасля ў поспеховай пражыцы да кампазітара прыходзіць сапраўдны вядомасць, ён едзе ў Германію ў буйныя гарады Еўропы і Расіі, у тым ліку Пярэнь, Пярэнь, Ляўвэ, Франк, Санкт-Пецярбург.



1858 г.

Перабрацца ў Варшаву, дзе працуе дырэктарам Вялікай Варшаўскага тэатра, з 9 верасня 1864 па 1872 г. прафэсарам Музычнага інстытута.



1872 г.

Напружаны праца, матэрыяльны цяжкасці і нездаровыя вадугі ад апошняй работы, некаторыя кампазітары і прыемны да сядзмага праступу, ад якога ён і памер 4 верасня.



"Тытэаўнае Сьвае за фарцізмам". Малюнак Чэслава Манюшка, буйны кампазітара



Станіслаў Манюшка

1830—1837 гг. Перадпачынаючы музычную адукацыю атрымаў ад мамы. П'яна сям'я перажадае ў Мінск, дзе хлопчык навукацца ў Мінскай губернскай гімназіі і працягвае займацца музычнай пад кіраўніцтвам Даніла Сцяпанавіча.

Гэты трып быў перададзены напольскаму аперу Я. Чычова, У. Сармакена, А. Мірванам і адукацыі ў серыі "Борнік" "Хатні спеўны", якія пачалі вывадзіць з 1843 г.

1842 г. Наведвае Санкт-Пецярбург, дзе падрыхтаваў надаточна спробу атрымаць званне прафэсійнага кампазітара ў оперным тэатры.



Станіслаў Манюшка за фарцізмам, 1840-я гг.



Мадэст Мусаргоў, Мікалай Глінка, Аляксандр Даргамыжскі, Аляксандр Сяры

Падчас свайго падарожжаў Манюшка знаёміцца з лепшымі кампазітарамі свайго часу, сярод якіх М. Мусаргоў, М. Глінка, А. Даргамыжскі, А. Сяры, Ф. Ш. Б. Сметана, Х. Раўінь, Ш. Гуно, Д. Аліеў. Усе яны адзначылі талент Манюшка і высока адзначылі яго творчасць.

Кампазітараў паступна падтрымліваў сувязі з беларускім музыкантамі, пісаў пра іх, спекулюючы іх творчы дэталі, атрымаў музычную адукацыю, падарожжаваў у Маскву, Стэфанаву і Міндзіфрэнскаму сваё тэатры.



Станіслаў Манюшка за фарцізмам, 1840-я гг.

За гады творчай ацацы Манюшка стварыў 20 опер і оперы, тры балеты, пяць месаў, дзе разамілі і больш за 300 песняў, у тым ліку "Тытэаўнае песню лясную" на слова Палі У. Сармакена. Яго творам уласцівыя міжнароднасць, лірызм, лёгкасць. Ватноі яго музычнага стылю былі папулярныя, у прыватнасці ў беларускім фальклору і робіць яго музыку па сапраўдному народнай.

З нагоды юбілею кампазітара ў 2019 г. Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь выпусціў памятку "Станіслаў Манюшка. 200 гадоў".

Развіццё ў ім і сабраць ад 60 000 да 100 000 чалавек. Пасаваны на юбілею Палоскі ў Варшаве.

Асабіа Станіслаў Манюшка добра вядомая ўжо дзякуючы Музею Станіслава Манюшка. Дзе, у наш прашыны яго дзіцячы гадзі ў Мінску, утвораваўся мемарыяльны цэнтра, а адна са сталёных вупінаў носіць яго ім.

Станіслаў Манюшка, 1865 г.

АЎТОГРАФ З БЕЛАРУСКОЙ ЗЯМЛІ



Напярэддні прэфесійнага свята, Дня бібліятэкі, што адзначаўся 15 верасня, у Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэцы адбылася прэзентацыя чытальнай залы рэтравяданняў, прымеркаваная да рэспубліканскага круглага стала, які быў прысвечаны драбнам захавання і папулярызаванні рэдкіх бібліятэчных калекцый і сабраў супрацоўнікаў бібліятэк з усёй краіны.



Намеснік дырэктара бібліятэкі Марына Рафеева прэзентуе залу рэтравяданняў

Як падзялялася дырэктар Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі Раіса Сухарукава, здавалася б, згадана бібліятэка спецыялізуецца на прадстаўленні навукова-тэхнічнай інфармацыі, каштоўнасць якой паліага акарат у тым, што яна мусіць быць найноўшай і найбольш актуальнай. Там не менш у РНТБ ідзе актыўная работа па даследаванні гісторыі вынаходніцтва ў Беларусі. Пошукі вяліся не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі, асабліва ў дзяржавах-суседках, у бібліятэчных і архіўных зборах якіх захоўваецца мноства матэрыялаў, да тыхчых развіцця навуцы на тэрыторыі Беларусі.

# Сакрэты беларускіх вынаходнікаў

фізіка-матэматычнага факультэта Віленскага ўніверсітэта, на існарад для выпарвання цукровых сіропаў з дапамогай пары. У 1830-я Скірмунт быў заснавальнікам цукровай фабрыкі ў Маладзеве, сучаснай і цукровай фабрыкі ў Парэччы, сучаснай і цукровай фабрыкі ў Альбярхаве, фабрыкі сельскагаспадарчых прылад у Дастоеве і паравога млына ў Пінску. Адметна, што многія з беларускіх вынаходніцтваў і дзеячў навуцы былі ўсебаковымі апаанірымі людзьмі і таксама выяўлялі той талант у мастацтвах, музыцы і літаратуры. Усё гэта яшчэ раз абвясціла міф аб нібыта асталасці і нерэзватісці нашых земляў і даравалочыным час.

Ініцыятыва Аляксандра Скірмунта была важным крокам у развіцці бурчана-цукровай прамысловасці ў Беларусі і Расійскай імперыі наогул. Да пачатку XIX стагоддзя ўвесь цукар у Еўропе вырабляўся з прывязанай і таму дарагой трясногвай сыравіны. Зменшыць кошт на цукар дазволіла выкарыстанне мясцовай сыравіны, што зрабілася магчымым дзякуючы хімічным доследам, якія паказалі, што буркаі таксама ўтрымліваюць часцінку цукру. У сярэдзіне XIX стагоддзя ў Беларусі ўжо існавала каля трыццаці цукровых заводў. Бадай, самы вядомы будынак

такого прапрымства, які дайшоў да нашых дзён, — павільён з зімовага саду ў Гомельскім палацава-парковым комплексе Паскевічаў, ля якога захавалася таксама трыццацівухметровы заводскі млын, сёння перааараны ў вежу з агіяльнай пляцоўкай.

## СКАРБНІЦА ТЭХНІЧНАЙ ДУМКІ

Намеснік дырэктара Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі Марына Рафеева распавяла, што ў зале рэтравяданняў сабраная выдатная калекцыя тэхнічнай літаратуры XIX — першай паловы XX стагоддзя. Прадстаўленыя тут кнігі не проста з’яўляюцца крыніцамі каштоўнай гістарычнай і навукова-тэхнічнай інфармацыі, але і цікавымі артафактамі матэрыяльнай культуры, якія праліваюць святло на гісторыю вынаходніцтва і тэхнічнага прагрэсу ў Беларусі. Супрацоўнікі бібліятэкі робяць акцент на нацыянальны аспект, праводзячы атрабыўную вынаходстваў і адкрываючы малавядомыя ды незаслужана забытыя дасягненні нашых суацяўнікаў.

длю і мануфактур у другой кіраўнікі і супрацоўнікі вядучых рэспубліканскіх бібліятэк: Нацыянальнай бібліятэкі, Прэзідэнскай бібліятэкі, Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук, Рэспубліканскай навуковай медыцынскай бібліятэкі, а таксама абласных і раённых бібліятэк, у складзе якіх ёсць аддзелы рэдкіх калекцый бібліятэк, досведу і медыйнай прэзентацыі, асабістым бібліятэкам вядомых дзеячў навуцы і культуры Беларусі: башкі славацкага паэта, этнографа Адама Багданавіча, навукоўца-славіста Мікалая Янчука, прадстаўніцтваў знакамітага роду Паскевічў, паэты Пятра Глебкі да Уладзіміра Дубоўкі, а таксама супрацоўнікаў Інстытута беларускай культуры.

## УСЁ ДЛА ФРОНТУ, УСЁ ДЛА ПРАМОГІ

Сярод выданіяў савецкай эпохі асабліваю ўвагу прыцягваюць кнігі, якія вышукліся падчас Вайскай Айчынай вайны. У гэты складаны перыяд нашай гісторыі ў савецкім тыле, вышукліся частка на фронце і партызанскіх атрадаў, якія дзейнічалі ў тыле ворага, шырока распаўсюдзіліся масава вынаходніцтва і рашэння дэпартамента ган-

рамантаваць баявую тэхніку і зброю ў палівах умовах. У зборах бібліятэкі можна пабачыць узоры вытворча-тэхнічнай літаратуры, што прызначалася для мільёнаў работнікаў тылу — жанчын і палеткаў, якія былі вымушаныя засвойваць новую прафесію ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы.

Беларускія карані маюць многія аўтары вынаходніцтваў, якія зрабілі значны ўнёсак у справу перамогі ў вайне. У наветраных вайх удзельнічалі больш за дзевяцісот лёгкіх бомбардзіроўшчыкаў СУ-2, спраектаваных канструктарскім бюро на чале з адным з заснавальнікаў реактыўнай і звышгукавой авіяцыі, ураджэнцам Глыбокага Паўлам Сухім. У Беларусі таксама наразіліся канструктар авіяцыйных рухавікоў Сяргей Туманскі і стваральнік аўтаматычнага гранатамёта АГ-2, канструктар артылерыйскага ўзбраення Якаў Таўбін, а таксама многія іншыя выдатныя дзеячы навуцы і тэхнікі.

## КІРУНКІ ДЛА БУДУЧЫХ ПОШУКАЎ

У рабоце Рэспубліканскага круглага стала прынялі ўдзел кіраўнікі і супрацоўнікі вядучых рэспубліканскіх бібліятэк: Нацыянальнай бібліятэкі, Прэзідэнскай бібліятэкі, Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук, Рэспубліканскай навуковай медыцынскай бібліятэкі, а таксама абласных і раённых бібліятэк, у складзе якіх ёсць аддзелы рэдкіх калекцый бібліятэк, досведу і медыйнай прэзентацыі, асабістым бібліятэкам вядомых дзеячў навуцы і культуры Беларусі: башкі славацкага паэта, этнографа Адама Багданавіча, навукоўца-славіста Мікалая Янчука, прадстаўніцтваў знакамітага роду Паскевічў, паэты Пятра Глебкі да Уладзіміра Дубоўкі, а таксама супрацоўнікаў Інстытута беларускай культуры.

Асабліва ўвага была наладзена гісторыі фарміравання рэдкіх калекцый бібліятэк, досведу і медыйнай прэзентацыі, асабістым бібліятэкам вядомых дзеячў навуцы і культуры Беларусі: башкі славацкага паэта, этнографа Адама Багданавіча, навукоўца-славіста Мікалая Янчука, прадстаўніцтваў знакамітага роду Паскевічў, паэты Пятра Глебкі да Уладзіміра Дубоўкі, а таксама супрацоўнікаў Інстытута беларускай культуры.

Алена РУДАК  
На фота — эканяты залы рэтравяданняў



## Законаў жанру ў дакументальным кіно сёння мала хто строга прытрымліваецца.

У трыдзе — эфектныя ўкрапанні ігравых эпізодаў, анімацыйныя ўстаўкі ў рэалістычны раіў і кустах”.

## БЕЗ КАСТЫНГУ

Паўстанне ўярэўу гэтага невядчлага палесяка мястэчка выявілася з агіднага шэрагу тых трагедый, якія абдыліся літаральна ў кожным горадзе Беларусі. У Лахве насельнікі тета не сталі іраўнацца са сваім лёсам — і з сякерамі накінуліся на ўзброеных карнікаў. “Так, большасць з нас загіне. Але ж хопь нехта ды здалее прарвацца ды заста-

лі нервовая — мы, прызначэ, наогул не былі пэўна ў памысным віду. Але ўрошце ўсё дзійным чынам стала складана. Такое было адчуванне, што Вышэйшыя сілы нам дапамагалі.

— Былі моманты, калі мы думалі, што гэта поўны прывал, — дадае Ірына Васільева. — Аднак велікі хутка справа наладзілася. Як выявілася, з прафесійнымі акцёрамі часам было цяжэй працаваць: яны могуць і пакарыніцца. А тут людзі ахотно пагадзіліся на ўсё, што мы іх прасілі: і ў агонь, і ў валу баснож...

Наўмысна на пляюцюк прывяцці хіба ўніформістаў “эсэсаўцаў”: дла выканання такіх роляў патрабуецца пэўны досвед (арзамела, кіношні) і рэжыўт. А таксама — аўтуім’дзёрнакі гімназі: моладзь ў вёсцы шпер, на жаль, не настолькі багата, як было некалі.

— Усе велікі перажывалі на гэты конт, — прызначае Уладзімір Луцкі. — Памятаю, суаўтар сцэнарыя Барыс Гарстэн хваляваўся: яны ж будучы смяіцца і

проста шкаўня: не кожны ж дзень кіно здымаюць. Але калі прагучала каманда “Камера, матор!”, усе літаральна замярлі ў зранчванні. Усталявалася прызіваная цішыня, ані шэшту не чуваць — людзі як заварожаныя... І калі здымкі скончыліся, адчуванні былі такія, нібы ты насамрэч гэта пражываў.

## МЯСЦОВЫЯ ТОНКАСЦІ

Як гэта часта бывае ў пяростым нашым жыцці, здымкі драмы не абшлі і без камрных эпізодаў. Скажам, па сюжэце хлапцук ратуецца ад наштыў, скараўшыся ў хліве пад бокам у сьвінні: “Ажно чатыры адзіны я жаеўу пачаў з маёй лепшай саброўкай. Яна па-рапейшму спацьвала, бы мёртвая, ле целыня падобдзёрвала мяне, сваім вухам яна закрывала мне твар...”

Завалася б, знайсці “акцёра з капытамі” ў вёсцы не так і складана. Аднак гаспадары свінак часушкі адмаўляліся адзіна за адным.

— Як выявілася, ў вёсцы бытуе легенда: калі чужаніца

нучь рабочыя моманты будзе правільна, — глумачыць Уладзімір Луцкі. — Бо гэта адпавядае заданьням ад пачатку правілам гульні — а ў фільме мы выкарыстоўваем адкрыты прыём, пераклачваючыся з маналагу на эпізоды рэканструкцыі. Некіім незразумелым чынам усё яны арнаціна аб’ядноўваюцца.

Падзі могуць бачыць нейкія відэааналіза ахдленне ад прэўды — прыкладам, твары героўў беларускія, бо ўярэўу ў Лахве сёння наогул не асталося, — дадае Ірына Васільева. — Але паколькі глевачы ўжо прынялі запаледня нам ўмовы гульні, успрыманню гэта не перашкадае.

Што дае гэты адкрыты прыём? Думаецца, найірашчэйшыя: кінематаграфісты не імкнуча схаваць адваротны бок праэсу, не імкнуча пераканачь, нібы усё “насамрэч”. Яны адразу прызнаюць, што кіно — гэта ў кожным разе мастацтва ілюзіі, дзе ёсць тыя ці іншыя правілы ўмоўнасці. Але створане сапраўдных лю-

дзі — і пра людзей. А таксама такі метад праводзіць удзельнікаў здымак — а разам з імі і глевачю — праз няпросты ўнутраны досвед “прымервання” на сьве вобразу жыхарю гэта, які сабе і ў такіх гульніных спосабах, які забяспечывае мастацтва.

Зрэшты, ёсць і іншы аспект, куды больш прыдзіцца. Адастроўваў на экране трагедыі мінулага велікі няпросты. Хранікальна матэрыялу ў большасці выпадках не асталося ў Лахве ў дзень ліквідацыі гэта нейкі нямецкі вычарчэнні зрабў пра фота, але фільм на іх не абудзецца, а ігравыя рэканструкцыі вымагаюць немалыя бюджэты ды не заўсёды прыводзіць да чаканых вынікаў.

У гэтага прыёму ёсць і яшчэ адзін немалважны па іперпершым часам плюс: ён даволі тана. Аўтарам удалося засвечыць, што пры наўнаісці свежай ілзі і густу можна абшчыся зусім невялікімі выдаткамі.

Ілья СВІРЫН

# Пра трагедыю — “адкрытыя прыёмам”

крыўліваю, мы зганьбімся. Але ж моладзь паводзіла сябе велікі аказна і ўдзімля, усё велікі старалася... Першыя не кадры адастроўваюць “рабочыя моманты”: агідны збор удзельнікаў здымак, бшчэ тразышыйнай татерачкі... Ды і далей пастановачыя эпізоды чаргуюць з “бок-стрыймажы” — нанясеннем гэтым або хітракмыі прырачэнкаў. Фільм камаўся адразу двюма камерамі, і ў кадр другой часам трапіў апарат, які фіксаваў галоўную “каршыню”. Кіношнікі называюць такі метад “адкрытым прыёмам” — нікто не хавае таго, што гэта ўласна на фільм, а ніякае не жыццёны экспэрымэнт — спроба ды зостаўся пераказаць мог лобы жыхар Лахвы — без усялякіх кастынгаў. Напярэддні ў вёсцы з’явілася авестка, на якой былі пазначаны час і месца збору, і людзі шкаўнялі ды не нарта сарамлівага туды прыйшлі.

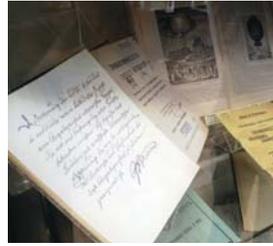
Як прызналіся рэжысёры фільма Уладзімір Луцкі і Ірына Васільева, вынік такога экспэрымэнту да канца застаўся непраклазаным дла вышуклі вылікі сумневы. Тым болей штажка здымалася ўсёго два дні, і на басконцю колькасць дубляў проста не было часу.

— Працаваць з непрафесійнымі акцёрамі, якіх ты бачыш на пляюіўцы ўпершнюю, канешне, велікі няпросты: хто ведае, якія яны сярае будучы паводзіць? — кажа Уладзімір Луцкі. — На пачатку абстаноўка была даво-

не так на тваю сьвінню паглядзіць, з ёю можа нешта зарыцца, — распавядае Ірына Васільева. — Толькі агонь жанчюу дзельва ўдалося, і тое яна прасіла, каб нікто, апрача апэратара, на яе жыўнённі позіры не кідаў. Мы абшанне стрымалі.

Сьвіня ў кадры атрымалася сапраўды па-своёму маўляўніча — шмат у чым, дарачы, дзакуючы майстэрству апэратара Яўгена Урублёўскага.

Яшчэ адзін запамінальны эпізод — калі эсэаўцы акупаюць аднаго з жыхарю ў вярдо з вадюю. Жыю апошнэня папанавалі пахлялому мужчыну.





Алес Родзін у пошуку



Яўген Шунейка і першыя глядзцы



Сядзіба-паркавы комплекс Сёмкава (вул. Школьная) мае статус помніка 2-й катэгорыі (нацыянальнага значэння) і паводле заканадаўства Распуліцы Беларуса павінен ахоўвацца дзяржавай.



Аўтарскі дэбют

# Пленэр у Сёмкаве. Першы

10 верасня на падворку палаца апошняга мінскага ваяводы Адама Хмары, руіны рэзідэнцыі якога схаваліся ў паркавай зеляніне ў некалькіх кіламетрах ад Мінска, адбыўся мастацкі пленэр. Нам пашанцавала не толькі далучыцца да арганізацыі, але і стаць непасрэднымі ўдзельнікамі мерапрыемства, якое ўвайдзе ў гісторыю Сёмкава як Першы пленэр.

нашай заслугі — газеты "Культура". Дарчы, выставы, прысвечаныя Грушаўцы, прайшлі ў свой час у Палацы мастацтва і Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Адтулялася на рух вакол Грушаўкі і АНТ, зняўшы фільм "Талэвуш Рэйтан. Беларускі Дон-Кіхот". А ці не з такіх валанцёрскіх ініцыятыў пачалося усё ў Краўце, дзе сёння дзень і ноч ідзе аднаўленне замка?

## СКАЗАНА — ЗРОБЛЕНА

Каб папулярызаваць Сёмкава праз мастацкія выставы, патрэбны творы. Таму мы вырашылі не выдумляць ровар, а і пачаць працэс звычайнага пленэра. Першы атрымаўся сімплы, але прастаўтны. Знаёміся — мастак-жывапісец, сябра Беларускага саюза мастакоў **Алес Родзін**; мастацтвазнаўца, прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў **Яўген Шунейка**; будучы мастацтвазнаўца, мастітр БДУ **Марыя Пастухова** і **аўтар гэтых**

24 верасня ў Сёмкаве пройдзе экалагічны фестываль "Сёмкаўскі яблык", прымеркаваны да 100-годдзя прыезду Якуба Коласа ў Сёмкава. У праграме — гульня "Жыццё па Коласу", майстар-класы, выстава і экалагічная экскурсія па тэрыторыі сядзіба-паркавага комплексу. Праводзяць фестываль Сёмкаўскі філіял рэспубліканскага фонду развіцця турызму і падтрымкі дзікай прыроды "Планета без межаў" сумесна з Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеем Якуба Коласа, праектам "Жаўдзячына Сёмкава", Сёмкаўскай школай... Пачатак мерапрыемства а 9-й гадзіне раніцы. Запрашаем!

## ПАД БОКАМ СТАЛІЦЫ

З 2013 года на старонках "К" раз-пораз з'яўляюцца публікацыі, у якіх асветлена катастрофічны стан адной з найважнейшых магнітнік рэзідэнцыі Беларусі. Палац, які сёння адначыў сваё 250-годдзе, яшчэ нядаўна выкарыстоўваўся рознымі дзяржаўнымі ўстановамі і да 2004 года стаў пад дахам, сёння імкліва пераўтвараецца ў руіны. Пісалі мы і пра тое, як мясцовыя жыхары спрабуюць вярнуць жыццё ў даўно закінутыя муры ("К" № 45, 2021, № 29, 2022). Не так даўно іх кляпатам былі праведзены прастаўтныя навуковыя канферэнцыі, ідэя якой паказвала "К". Паламалас пытанне захавання палацавага комплексу і на АНТ. Аднам з аргументаў на карысць аднаўлення рэзідэнцыі з'яўляецца тое, што сёння мінае, каб ахунцаць у вір старажытнай гісторыі, слухаць за сютні кінаметраў — у Нясвіж і Грушаўку, Гродна і Жылчына, Ружаны і Пружаны, Крэва і Гальшаны, Скокі і... Спіс аб'ектаў, якія адноўленыя або знаходзяцца ў працэсе рэстаўрацыі, бясконцы. На пал'годдзе і рэзідэнцыя Валовіч у Свіцку каля Гродна. А тут, можна сказаць, пад бокам сталіцы разваліваецца на вачах палац, які мае не аб'якую гісторыю, ды яшчэ звязаны з змяненай, вядомай усёй Беларусі, такімі як **Янка Купала** і **Якуб Колас**. Дарчы, сядзібу славетнага мастака **Напалеона Орды**, які таксама быў (і мільваў) у Сёмкаве, напрыканцы мінулага года аднавілі і адкрылі ў ёй музей.

## АД ПЛЕНЭРА ДА ВЫСТАВЫ

Ідэя правесці пленэр наразілася не выпадкова. Займаючыся імаг пагоў разам з Арт-супоўкай імя Талэвуша Рэйтана падтрымліваючы закінутыя маейнта Рэйтана ў Грушаўцы, мы выкарысталі гэтыя агарытмы руху, які меў на мдзе прыняццёныя увагу грамадства да праблемнага аб'екта. Паладзена, нічога новага — суботнікі, летнікі, фестывалі, дакументальныя стужкі, канферэнцыі, публікацыі (і шлічэр публікацыі), вечарыны, пленэры, выставы. Не новае, але дзейнае! Спалдаемся, у тым, што сёння сядзіба Рэйтанаў паўша дзяржаецца нашай дзяржавай, ёсць і трохкі

радоўкі, аглядалічны газеты "Культура". Пасля экскурсіі па тэрыторыі комплексу і выбору найлепшага ракурсу мастакі зашліся ў розныя бакі, каб праз некалькі гадзін сустрэцца зноў. Энергічны спалар Шунейка стаў табарам наасупрэнх паліаўнага ваяхода ў палац. Філасоф Родзін знайшоў зашліны куток непасрэдна ў руінах. Спаларыня Пастухова стварыла штаб-кватэру на "коле гонару" (так называецца разворотнае кола перад цэнтральным уваходам). А аглядалічны знайшоў сабе месца па палацам. Мне нябы магнітам прыцягнулі знакаміты "прэстатуі **Якуба Коласа**", на якіх класік беларускай літаратуры сфатграфаваліся роўна сто год таму разам з сынам і мисцювай дзятвай. Сёння гэтыя прыступкі, які і сам палац, выглядаюць "рамантычна" (рабіць ільяч, амаль зарослыя травой), але колькі ільч пратрымаецца-пражыве там "рамантыка"?

Дарэмна я лічыў, што месца для свайго мастацкага пейзажнага дэбюту выбаў спакоенае, бяспалоное. Увесь час паўў мяне праходзілі мисцювыя жыхары і турьсты, паасобку ці групамі. Час ад часу хто-небудзь дэбарычылі цікавіліся майм заняткам, і галды разгортвалася жывая дыскусія наконт далейшага дэсу палаца. Але што мог адказаць мастак-аглядалічны? Толькі нейкія самыя агульныя словы. Канкрэтны адказ гэтым людзям павіны даваць, як палдзеша, дзяржаўныя інстытуцыі.

## ЦЫКЛОН НЕ ПЕРАШКОДА

У нейкі момант сонна схаваўся за хмары і пайшоў першы восенскі дождж. Часова спыніўшы мальяванне, я вырашыў працейся вакол палаца, зазіраючы ў вокны ў спадзыхае учыць "прывідаў" апошняга караля Рэчы Паспалтай, апошняга вялікалітоўскага мінскага ваяводы, нагоўны паню і пананек, які б танчылі пала-

нэзы, Орды і Манюшак, Купалы і Коласа. Дарэмна. Ніякай кароўнай мінуўчыны я не напаткаў. Затое заўважыў тое, што пельце не прымуся імя адкінуць гэндызубок і аліпавіша на пошкі сякеры. У палаша-вых пакоях і калідорах балдэра жаўцёў залатарнік, які рыхтаваўся зрабіць чарговы пасеў, раслі нейкія хмызлы і дрэвы. Маліны дзруціны нават ускаркаліся на верхняй часткі муру. Залішне казаш аб тым, якую школу нясе мурам караёнавая сістэма гэтых "прывідаў" сучаснасці". Тое ўсім вядома. І, як мя палдася, гэта зеляніна і разу ў сваім жыцці не знаёмілася з трымерам (усеі працы ў палацы на пару галдін). І гэта пра ты, што вакол палаца тэрыторыя выглядае дэбурпаралкаванай і відэочына рэгулярна абкошваецца. Чаму ж так? Нуў-жо небяспека для вэкавых муроў крыецца ў нейкіх дэмухаўчых зноўку? Спытаў бы, ды не было ў каго. Калі дождж крыху сціх, я вярнуўся да працы, але ўжо не мог адкінуць думкі пра суботнік.

## ЗА ПЛЕНЭРАМ — СУБОТНІК?

Завяршыўся пленэр невялічакй выставай твораў і дыскусій, палдце якой палдмалася пытанні вэканасці гэтага "Першага" кроку, выказваліся думкі аб будучых выставах і суботных пленэрах. Было ўзнята і пытанне наступнага. Вядома ж, алказ бы стаючыны. Усё ж такі сёлета ў нашай краіне абвешчаны **Год гістарычнай памяці**. І як, калі не такім чынам, можна спрычыніцца да захавання гістарычнай памяці? Суботнік мисць быць і! Варта не цыгнуць, накуль залатарнік не асцесуць да не пачаўся сезон восенскіх дэжджоў. А можа, ён і не спрычыніцца, калі алказныя працейся вакол палаца, зазіраючы ў вокны ў спадзыхае учыць "прывідаў" апошняга караля Рэчы Паспалтай, апошняга вялікалітоўскага мінскага ваяводы, нагоўны паню і пананек, які б танчылі пала-

Эміцер ЮРКЕВІЧ  
Мінск — Сёмкава — Мінск



Увага! Партрэт князя Пятра Казлоўскага, які памылкова прыпісаны Юзафу Казлоўскаму (маст. Валянцін Шаргле, 1838 г.)



Аўтабіяграфія Казлоўскага (урывак)

10 верасня мы адзначылі Дзень народзінаў творцы, імя якога яднае тры краіны — Беларусь, Расію і Польшчу. З апошняй мы, дарчы, спрачаемся за права лічыцца радзімай кампазітара.

Значаны "дырэктарам музыкі Імператарскіх тэатраў" (паслду пакінуў пасля цяжкай хваробы ў 1819 годзе). У 1820—1823 гадах з запрашэння Агінскага наведваў Беларусь, пабыў у Залесці дзе іншых мисцінах. З 1791 па 1831 г. быў і праўноў у Пецярбургу, дзе і нямёр 27 лютага (11 сакавіка па новым стылі) ад валднікі, маючы 72 гады (так у знойдзенай намі метрыцы смерці). Пахавалі кампазітара на Смаленскіх могілках (ад інаршародцы). Магіла з помнікам на польскай мове не захавалася. Як вынікае са знойдзенай намі метрыцы хросту сына Міхала Георгія (ахрышчаны 6 снежня 1798 года), Юзаф быў жанаты са Схаластыяй, прадстаўніцай беларускага роду **Лапаў**. Прадстаўніком гэтага роду быў славеты даследчык гісторыі ВКЛ **Іван Лапо**. Меў Юзаф яшчэ дачку Марыну (нар. каля 1800 года), спявачку, альтыстку і арфістку.

## УВЕРЦЮРА

"Статскіх Советнік Осип Антонов сын Козловскій. Урождён их Дворни Полеській: Катормой родился в Варшаве, вь доду 1759. Септмбра 10. дня...Теперь Мие окончилось лет 70; 18 Септмбра 1828 Года" — так Казлоўскі напісаў у аўтабіяграфіі, надаўна знойдзенай у расійскіх архівах польскай даследчыцы Валерыя Антончык. Лычыша, што музыкант напісаў запытанні ў імям сиф-Язоп? Казлоўскі вучыўся пра вяршышчы кафедральнага касцёла св. Яна. Калі 1775 года (або 1773) Казлоўскі стаў першым наступнікам музыкі, сямрам і палднікам **Міхала Клеафаса Агінскага** (іх плённае суброўства доўжылася болшы за 50 гадоў і магло б стаць тмай асобнага артыкула). У 1786-м вярнуўся з "польскага ваяйска" ў расійскае і быў прыняты на службу прапарычым драгунскага палка. Браў удзел у руска-турэцкай вайне, штурмаваў Ачакія і Ізмаіл. У адстаўку выйшаў у 1793-м маерам і ўжо знакамітым кампазітарам. Палдней быў пры-

ленна. Пра багаты ўнёсак Юзафа Казлоўскага ў культуру Расіі напісана нямала. Але мы вярнемся да таямніцы яго паходжання...

## ТАЙМНІЦА-1. ВАРШАЎСКІ СЛЕД

Перш чым распавесці пра тое, што "яднае" Казлоўскага і Беларусь, прывядзем аргументы "таго" боку. У першай прывядзенай біяграфічнай напісцы пра Казлоўскага ў звычайнапелы еўрапейскіх музыкантаў згадваецца, што ён "народзіўся ў Варшаве ў 1757 годзе" (верагодна, гэту інфармацыю для замежнай падаў Міхал Агінскі). У гэты ж самы момант Казлоўскі свярджвае, што "народзіўся ў Варшаве 10 верасня 1759 года" (метрыка хросту Казлоўскага не знойдзена і па гэты дзень, таму

выпісаў ні дату, ні імяны бацькоў). Гэтыя непераканаўчыя звесткі, набыўшы моц "факта", ляглі ў падмурк беларускай версіі паходжання кампазітара. Баюся, што калі б не некралогі Казлоўскага, у якіх пісалася, што ён паходзіў з "беларускіх дваран", то і казашь не было б чаго. Але...

## ТАЙМНІЦА-3. СВЕДКА — ТАДЭВУШ БУЛАРЫНІ!

Талэвуш Буларын — пісьменнік, журналіст, выдавец першай расійскай штодзённай газеты "Северная пчела", гэтаўральнага альманаха "Русская Талия", заснавальнік авантурнага рамана і фантастычнага рамана ў рускай літаратуры. Народзіўся 24 чэрвеня 1789 года (дата з метрыкі) на Уздзіншчыне. Паходзіў са ста-

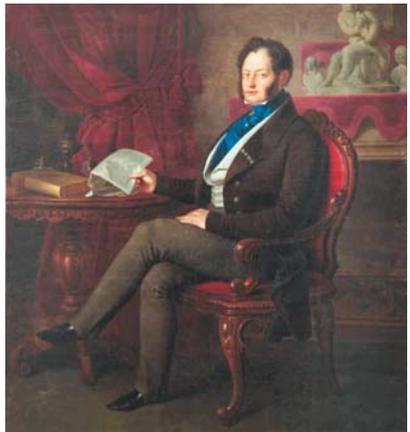
## ТАЙМНІЦА-4. СЛЯДЫ ВЯДУЦЬ У КЛЕЦК?

Да таго як Буларынныя перабраліся па Удзу, жылі яны ў Грышкавічах пад Клецкам, былі парафіяным тамтэйшым касцёла — разам з Бохынін, Міладоўскімі, Пузыньні і **Казлоўскімі**. Сам я шпяхішоў **Антоня і Тарэзы з Гутаровіч** Казлоўскіх жыха ў 1740—1760-х гадах у Мінскавічах, акурат пасярэдзіне шляху з Клецка

# Таямніцы Юзафа Казлоўскага

## Да дня народзінаў сусветна вядомага кампазітара

праверыць "факт" немагчыма). Нікім не аспрэчана "факт" вучобы ў Варшаве, але анвіднага доказу гэтайму няма. Як няма аніякіх звестак пра сям'ю кампазітара. Аліноса надаўна вядомай даследчыца Аліна Віткоўская Журэўска выказала думку, што бацькам Казлоўскага мог быць Антон Касалоўскі (Кашлоўскі), які меў праўноўны статусні з касцёлам св. Яна, быў крышчым каралеўскай капэлы і наворным капельмайстарам гегмана Яна Клемена Браніцкага і жыў у Бездостоку. Вось толькі акрамя падабенства прозвішча "Касалоўскі-Кашлоўскі-Казлоўскі" ніякіх іншых доказаў сваяства прыведзена не было. Шкава, што ўсе іншыя Казлоўскія, якія служылі бы двары, сваё прозвішча пісалі толькі як "Казлоўскі" (у тым ліку і нейкі харунжы з Літвы). На сёняшні момант няма звестак нават пра тое, што Казлоўскі хоць раз быў та Касалоўскага. Што не стала пераходзіць завершэнь "факт сваяства" праз СМІ. Але такое магло быць. Бо Браніцкія выдалі ведалі Агінскіх (і Радзівілаў), а музыканты з наворных капэл часам пераходзілі з аднаго "двару" на другі. І тут узнікла пытанне: а ці не мог быць той Касалоўскі, які і харунжы Казлоўскі, з Літвы (ВКЛ)? Іншымі словамі, на карысць беларускай версіі сёння лічыцца неабавязальным імям Расійскай імперыі. Яшчэ алдзін знакаміты твор Казлоўскага — "Рэвіюм" на смерць апошняга караля Рэчы Паспалтай Станіслава Аўгуста Пантоўскага, які, нібыта прадурачыўся хуткую смерць (памер кароль напачатку 1798 года ад "апатэлічнага ўдару", выпіўшы кубак нейкай валдасці), замовіў "Рэвіюм" Казлоўскаму. У 1817 твор быў выкананы на жалобных учарышчых па Талэвуша Каслоўскага, які аблыбавіў у Вільні. А яшчэ былі розныя "малыя і вялікія" музычныя формы. Усе песні (на вершы розных аўтараў) нават лічыліся голсам іцлага пака-



Міхал Клеафас Агінскі, маст. Юзаф Аплішчэвіч, пан. XIX ст.

рога беларускага роду. Лічыцца, што ён быў аўтарам некралога, які спярша з'явіўся ў "Северной пчеле", а потым патрапіў на старонкі цэнтральных імперскіх газет. Што не там, на Клецьчыне, нарадзілася тое суброўства? Праўда, ці быў Юзаф сынам гэтага Антона Казлоўскага, я свярджвае не бярэскі і пакуль не змот бы пацвярчаць, як нейкі клецкі шляхцічок мог патрапіць у наступнаі музыкі да князя Агінскага ў Трокі і Гузаў? Магчыма, і гэты след вядзе ў нікуды. Але пошкі працягваюцца.

## ТАЙМНІЦА-2. БЕЛАРУСКІ АРГУМЕНТ

У 1985 годзе выйшла "Энцыклапедыя культуры і мастацтва Беларусі", у якой нехта В.Д. Бабыроў заявіў, што "Казлоўскі нарадзіўся на хутары **Казлоўскай, блізу сёдняшняга Сяўдурова (раінайскага Прапоіска)**". Палдней з'явілася свярджжэнне, што гэты аўтар знайшоў нейкую метрычную кнігу, у якой было метрыка хросту Юзафа Казлоўскага (з якой ён не

ка ў Грышкавічы. То-бок Буларынны і Казлоўскія (стары род, з якога выхадзілі і ўраднікі ВКЛ) жылі амаль па суседстве. А бацька Буларына быў раіненскім кампазітара. Што не там, на Клецьчыне, нарадзілася тое суброўства? Праўда, ці быў Юзаф сынам гэтага Антона Казлоўскага, я свярджвае не бярэскі і пакуль не змот бы пацвярчаць, як нейкі клецкі шляхцічок мог патрапіць у наступнаі музыкі да князя Агінскага ў Трокі і Гузаў? Магчыма, і гэты след вядзе ў нікуды. Але пошкі працягваюцца. Ну і на астучу хоцьша нагадаць, што сёлета ў нас 265-я гадавіна нараджэння Юзафа Казлоўскага. І нават калі ён пакуль што наш зямлік "50/50", задалі аб ім варта хаш б з той прычыны, што без Казлоўскага не было б "Развітанна з Радзівіч", славетнага паданца Агінскага. А можа і такога Агінскага, якога мы сёння ведаем і высока шануем!

Эміцер ЮРКЕВІЧ



## НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.  
Тэл.: 397 01 63  
(экскурсійнае бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Юбілейная выстава **"Чароўны Мінск"**, прысвечаная 125-годдзю з дня нараджэння выдатнага беларускага графіка, майстра лінаграфіі Анатоля Мікалаевіча Тычыны. **Да 17 кастрычніка.**
- Выстава **"Невядома аб вядомым. Пра што кажучы кветкі"**. У экспазіцыі будуць прадстаўлены творы з фондаў музея, а таксама з карпаратыўнай калекцыі ААТ "Белгазпрамбанк". **Да 13 лістапада.**
- Выстава да 135-годдзя з дня нараджэння Марка Шагала. **Да 4 лістапада.**

Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24

- Выставачны праект **"Жаночы Род"**. **Да 1 кастрычніка.**

УНП 10037771



## ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.л. Мір, Карэліцкі раён,  
Гродзенская вобласць.  
Тэл.: (8-01596) 3 62 90,  
(8-01596) 3 62 70

- Святочны канцэрт **"Мы разам!"**, прысвечаны Дню народнага адзінства, з удзелам Заслужаных аматарскіх калектываў Рэспублікі Беларусь – ансамбля "Церніца" імя І. Несцяровіча і ансамбля беларускай песні "Цернічка". Унутраны дворык. **17 верасня.**
- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **"Белая зброя краін свету"**. 1-шы адсек Паўночнага корпуса. **Да 25 снежня.**
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і

- дарослых.
- Экскурсія для дваіх **"Інтрыгі Кулідона"**.
- Сямейная квест-экскурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"; "Асабліваці жаночага касцюма XVIII ст."; "Арганізацыя войскі і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."; "Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 590201541



## НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.  
Тэл.: +375 (17) 243 10 41 (каса),  
+375 (17) 361 54 93

- Опера ў 2-х дзях **"Даікае палванне караля Стаха"**. Да Дня народнага Адзінства. **17 верасня ў 18:00.**
- Харэаграфічная легенда ў 2-х дзях **"Анастасія"**. Да Года гістарычнай памяці. **18 верасня ў 18:00.**
- Канцэрт **"Шчасце маё"**. Музыка ў стылі танга. **18 верасня ў 18:00.**
- Опера ў 3-х дзях **"Кармін"**. **20 верасня ў 19:00.**
- Опера ў 2-х дзях **"Рыгелета"**. **21 верасня ў 19:00.**
- Канцэрт **"Залатая калекцыя апэраты"**. **22 верасня ў 19:30.**

УНП 191081322



## МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧА". КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВА XIX СТ.

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.  
Тэл.: +375 17 363 77 96, +375 17 358 88 78

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **"Сілуэты Мінска"**, прысвечаная 955-годдзю горада. **Да 22 верасня.**
- Выстава твораў мастакоў XIX – пачатку XX ст. **"Свет дзяцінства"** з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь. **Да 2 кастрычніка.**

УНП 10037771



## НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.  
Тэл.: +375177020602, 20660,  
+375295518051, +375291903149

- **Палацавы ансамбль:**
- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальны цырыманіялі нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Часовая экспазіцыя **"GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі"**. Вялікая выставачная зала. **Да 25 кастрычніка.**
- Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, **"Ператвораны ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. **Да 15 студзеня 2023 г.** У экспазіцыйнай зале першага пусковага комплексу.
- Выстава-атрацыён па матывах творчасці мастака і рэжысёра Алы Мацюшэўскай **"Час – хуткая рака"** – да Года гістарычнай памяці. Гульня-блукалка **"Вандроўка ў свет анімацыі"** (па матывах выставы-атрацыёна). **Да 9 кастрычніка.**
- **Урачысты канцэрт**, прысвечаны Дню народнага адзінства. **17 верасня.** Тэатральная зала.

- **Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3):**
- **Пастаянныя экспазіцыі:**
- **"Гараджое самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."**
- **"Нясвіж у міжваенны час. Людзі падзеі"**.
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. **"Культура часу"**. з фондаў музея-запаведніка.

УНП 300001869



## МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Рaubічы", Мінскі раён.  
Тэл.: +375 17 507 44 68

мастакоўскай сям'і Курачыцкіх. Становы жывапіс, пластыка з шамоту і керамікі, мармурнай крошкі і бронзы. **Да 20 кастрычніка.**

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **"Адзінства ў разнастайнасці"** – творчы праект

УНП 10037771



## МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНИЦКАГА-БІРУЛІ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.  
Тэл. 8 (0222) 65 02 03, 65 88 00

- **Пастаянная экспазіцыі.**
- Выстава **"Мора. Неба. Аблогі"**, прысвечаная адлюстраванню ў беларускіх мастацтвах XX стагоддзя прыродных з'яў і разнастайных форм адпачынку чалавека на прыродзе ў розныя поры года. **Да 2 кастрычніка.**
- Праграма Art-lectorium **"Зразумелае мастацтва. Пrowadзіцца заўсёды"**. Прадэманстрацыя на сайце музея (artmuseum.by) альбо па тэлефонах: 8 (0222) 65 02 03, 65 88 00.

УНП 10037771



## НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3. Тэл.: 399-09-78

- Выстава мастакоў з Беларусі і Расіі **"Песняры зямлі беларускай"**. **Да 23 кастрычніка.**
- Праект мастака **Сяргея Лескеця "Шпэт"**. **Да 25 верасня.**
- Персанальная выстава **Валенціна Нуднова "Цела Вады"**. **Да 25 верасня.**
- Віртуальны праект **"Адзіная спадчына"**. Даступны на сайце ncsm.by. **Да 31 снежня.**
- Выстава **"HOMESAPIENS. ЗАМЕДЛЕННЕ. GREENHOUSE"**. **Да 23 кастрычніка.**
- Майстар-класы для школьнікаў: **"Акваральныя замалёўкі"**, **"Начны пейзаж"**, **"Што пабачылі мае вочы..."**, **"Колер. Форма. Кампазіцыя"**, **"Аб'ёмнае мадэляванне"**. Для груп ад 5 чалавек па папярэднім запісе.

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47. Тэл.: 242-78-14

- Выстава **"Колеры натхнення"**. **Да 18 верасня.**

УНП 19254344



## БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Перамоўшчай, 8.  
Тэл.: +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выставачны праект **"Вызваленне Еўропы" ў рамках Міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі"**, які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і замежных краін.
- Анлайн-выстава **"Пінская рачная ваенная флятылія"**.
- Інтэрактыўная праграма **"Усё вышэй, вышэй і вышэй..."** на пляцоўцы ля самалета Лі-2 – аб героях вайны і лётных подзвігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалета Лі-2. **Кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.**

УНП 100235472

## Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **(17) 397 01 63; (25) 667 78 19**

[t.me/minkultrb](https://t.me/minkultrb)

## Афіцыйны Telegram-канал Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

— гэта магчымасць атрымліваць актуальную інфармацыю аб дзейнасці ведамства і ключавых падзеях сферы культуры

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртацца па тэлефоне 8(017) 286 07 97 або па электроннай пошце [reklama@kultura-info.by](mailto:reklama@kultura-info.by)



Цікавыя віктарыны, афішы яркіх імпрэз, навіны культурнага жыцця – усё гэта ў нашым тэлеграм-канале @kultinfo



ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечная ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". Дырэктар — ДУЛІВІЧ Віктар Іванавіч. Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Гендзьвеўна; Адаказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ;

Рэдактар аддзела: Юген РАГІН; Аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Антон РУДАК, Павел САДУАЕУ, Ілья СВІРЬІН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ, Дзмітр ШУЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ. Прыёмная: (017) 334 57 41, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Частверты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Адрас рэдакцыі:

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, частверты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і мяр ла бальку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарту, дату выдчыня, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаваны аўтар можаць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нячуж адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. \*Матэрыял на правах рэкламы. © "Культура", 2022.

Наклад 2982. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кош па замоўленасці. Падпісана ў друку 16.09.2022 ў 18:00. Замова №2183. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавештва "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праект Незалежнасці, 79/1. ПП № 02330/106 ад 30.04.2004.

Сайт: [www.kultura-info.by](http://www.kultura-info.by)  
e-mail: [kim@kultura-info.by](mailto:kim@kultura-info.by)